

עורכים: ד"ר עידו יהל, ד"ר מור יצחק ויטמן

כרך 16, גיליון מס' 1, 26 בינואר 2026

בין ביטחון לפוליטיקה

המהלך האמריקאי להגדרת "האחים המוסלמים" כארגון טרור זר

ד"ר לימור לביא, ד"ר מיכאל ברק*

2026 מסתמנת כשנת מפנה במדיניות הממשל האמריקאי כלפי תנועת האח"ס (האחים המוסלמים). ב-13 בינואר 2026 מחלקת המדינה האמריקאית הכריזה על סיווג סניף האח"ס הלבנוני כארגון טרור וכישות טרוריסטית עולמית. סניפי האח"ס המצרי והירדני סווגו כישויות טרוריסטיות עולמיות, בגין תמיכתן החומרית בחמאס, דבר שהוצג רק כ"צעד ראשון" במאמץ מתמשך "לסכל את האלימות והחתרנות של סניפי האח"ס".¹ זאת בהמשך לצו של נשיא ארצות הברית, דונלד טראמפ מה-24 בנובמבר 2025 בנושא.² צעדים אלה חורגים ממדיניות אמריקאית רבת שנים, ובמסגרתה נמנעו ממשלים מעימות ישיר עם האח"ס והתייחסו אל התנועה בעיקר כאל שחקן פוליטי. במהלך השנים נעו יחסי הממשלים האמריקאיים עם האח"ס בין מגעים ודיאלוג - רשמיים או בלתי רשמיים - לבין רתיעה ואף עוינות גלויה, בהתאם לשיקולים גיאופוליטיים וכלכליים

* ד"ר לימור לביא היא מרצה בכירה במחלקה לערבית באוניברסיטת בר אילן ועמיתת מחקר במרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה, ד"ר מיכאל ברק הוא חוקר בכיר במכון הבין-לאומי למדיניות נגד טרור, חבר הסגל האקדמי של אוניברסיטת רייכמן וחוקר מצרים במרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה.

¹ [Terrorist Designations of Muslim Brotherhood Chapters](#), January 13, 2026.

² [Designation of Certain Muslim Brotherhood Chapters as Foreign Terrorist Organizations and Specially Designated Global Terrorists](#), November 24, 2025.

משתנים ולמערכת האינטרסים של ארצות הברית ושל מדינות ערב השונות.³ המהלך, שגרר תגובות מעורבות בעולם הערבי, עשוי להערים קשיים משמעותיים על פעילות האח"ס וגורמים המקיימים עימם קשרים בארה"ב, אך יש בו גם כדי לאפשר לתנועה לשמר מוקדי פעילות חלופיים.

המפנה במדיניות איננו תולדה של מהלך רגעי אלא שיא של תהליך רצוף מהמורות שנמשך כעשור. כבר ב־2015, תחת ממשל ברק אובמה, הגיש הסנאטור הרפובליקני מטעם טקסס, טד קרוז, הצעת חוק שתכליתה לצרף את האח"ס לרשימת ארגוני הטרור הזרים בארצות הברית, הכוללת גם את חמאס, חזבאללה, אלקאעדה ודאעש. ההצעה נשענה על הטענה בדבר כוונה ויכולת של התנועה לעסוק בפעילות טרור, המהווה איום על ביטחון ארצות הברית ואזרחיה.⁴ הצעת החוק לא הגיעה לשלב ההצבעה, בין היתר בשל תום כהונת הקונגרס שמנע את קידומה להליך חקיקה מלא. ניסיונות לחידוש המהלך נעשו גם בשנים 2017 ו־2021, בשיתוף עם חבר הקונגרס מריו דיאז־בלארט, אך גם אלה לא הבשילו לכדי חקיקה.⁵

בהצעות חוק אלה נטען, ראשית, כי מדינות רבות בעולם כבר הכריזו על האח"ס כארגון טרור או אסרו על פעילות התנועה בשטחן, בהן סוריה (1980), רוסיה (2003), מצרים (2013), ערב הסעודית, איחוד האמירויות הערביות ובהרין (2014), ולאחרונה ירדן וקניה (2025). שנית, התנועה מצהירה - הן בסיסמתה הן בכתביהם של מייסדה, חסן אלבנא, ושל תיאורטיקנים מרכזיים המזוהים עמה כמו סיד קטב המצרי ופתחי יכן הלבנוני בתקופות מאוחרות יותר - על מחויבותה לג'יהאד ולהשלטת החוק האסלאמי על אומות העולם, לרבות באמצעים אלימים. שלישית, הצעת החוק מתייחסת לניסיון האלים של התנועה, ובכלל זה הפעלת זרוע צבאית ("המנגנון המיוחד") נגד גורמי ממשל מצריים וזרים בשנות ה־40 של המאה ה־20, וכן קריאות להפעיל מחדש מנגנון זה נגד משטר עבד אלפתאח אלסיסי, בעקבות הפלת מחמד מרסי ב־2013. לבסוף, ההצעות כוללות עדויות לקשרים בין שלוחות התנועה לארגוני טרור הפועלים בארצות הברית, ולמעורבות במימון טרור בשטחה.⁶

ההצעות עוררו את התנגדותם של גורמים בממשל האמריקאי ושל ארגוני חברה אזרחית, שטענו כי מדובר במהלך פוליטי שאינו משרת את האינטרסים של ארצות הברית. הטיעון המרכזי היה כי

³ Martin Frampton and Ehud Rosen, "Reading the Runes? The United States and the Muslim Brotherhood as Seen through the Wikileaks Cables," *The Historical Journal*, vol. 56, no. 3 (2013), pp. 827-856; Mohamed-Ali Adraoui, "[The Unfinished History Between America and the Muslim Brotherhood](#)," *Current Trends in Islamist Ideologies*. Hudson Institute, July 12, 2019; Mohamed-Ali Adraoui, "The Obama Administration and the Egyptian Muslim Brotherhood in the Arab Revolutions: Taming Political Islam?" *International Politics*, vol. 56, no. 4 (2019), pp. 551-567.

⁴ [H.R.3892 - Muslim Brotherhood Terrorist Designation Act of 2015](#) 114th Congress (2015-2016)

⁵ [Sen. Cruz Continues Leading the Fight against Radical Islamic Terrorism in the 115th Congress](#), 1 October 2017; [Sen. Cruz, Rep. Diaz-Balart Reintroduce the Muslim Brotherhood Terrorist Designation Act](#), 11 April 2021

⁶ [S.2230-Muslim Brotherhood Terrorist Designation Act of 2015](#), 114th Congress (2015-2016)

האח"ס אינם גוף מונוליטי, אלא אוסף מגוון של ארגונים, מפלגות, אגודות וקבוצות, הנבדלים זה מזה ממדינה למדינה, ובעלי זיקה משתנה ולעיתים רופפת לתנועת האם המצרית. לטענת המתנגדים, בנוגע למרבית הגופים המזוהים עם האח"ס אין הוכחות מספקות לשימוש באלימות, ואילו שלוחות שנמצא כי היו מעורבות בפעילות אלימה, כמו חמאס, הוגדרו זה מכבר כארגון טרור זר בארצות הברית. טיעון נוסף התייחס לעובדה שבכמה מדינות, ובהן אינדונזיה, פקיסטאן, מרוקו, עיראק, כווית ואף ישראל, פועלות מפלגות פוליטיות לגיטימיות בעלות שורשים בתנועת האח"ס, שחלקן משתתפות בפרלמנטים ובמוקדי קבלת החלטות. לפיכך, הכרזה גורפת על האח"ס כארגון טרור עלולה לפגוע ביחסיה הדיפלומטיים של ארצות הברית עם מדינות אלה. הדברים תקפים במיוחד ביחסי ארצות הברית-תורכיה, שם מפלגת השלטון AKP רואה עצמה קרובה אידיאולוגית לאח"ס, וכן עם קטר המארכת בשטחה רבים מאנשי התנועה ומנהיגיה מאז הפלת שלטון האח"ס במצרים.

עוד טענו מתנגדי המהלך כי גורמים אלימים שצמחו מתוך האח"ס, כמו הארגון החמוש "חסס" - שפעל במצרים מאז 2016 כתגובה לאמצעי הדיכוי החריפים בהם השתמש משטר אלסיסי⁷ - ממילא הוגדרו כבר כארגוני טרור בארצות הברית, וכי תיוג גורף של יתר הגופים המזוהים עם התנועה כטרוריסטים עלול להתפרש כעוינות כלפי מוסלמים באשר הם, להגביר הלך רוח אנטי-אמריקאי שיגרום לצעירים להבין שדרך לא-אלימה אינה משתלמת, ולהביא להקצנה. לבסוף, התמקדות רחבה באח"ס עשויה להסיט משאבים מהמאבק בגורמים קיצוניים ואלימים יותר, וכך לפגוע ביעילות הכוללת של המאבק בטרור.⁸

בניגוד לכישלונות העבר, המהלך של טראמפ הבשיל הודות לשילוב של כמה גורמים: אחדות דעים בקרב יועציו של הנשיא; התגברות החשש במערב אירופה מפני פעילות חתרנית של האח"ס, הבאה לידי ביטוי בין היתר בהפצת רעיונות המטפחים הקצנה;⁹ רצון גובר של תנועות ימין באירופה והממשל הרפובליקני בארצות הברית לתאם מדיניות אחידה כלפי האח"ס; ודאגה גוברת לנוכח

Miriam Shafik, "Terrorist Threats and Dynamics in Egypt," in Rohan Gunaratna and C.Nna-Emeka Okereke (eds), *Palgrave Handbook of Terrorism in Africa* (Cham: Palgrave macmillan, 2025), p. 355.⁷

Nathan Brown and Michelle Dunne, "[Designating the Muslim Brotherhood a Foreign Terrorist Organization May Actually Backfire](#)," *POMEPS Studies 24: New Challenges to Public and Policy Engagement*, March 2017, pp. 32-34; Michele Dunne and Andrew Miller, "[Nine Reasons Why Declaring the Muslim Brotherhood a Terrorist Organization Would Be a Mistake](#)," Carnegie Endowment for International Peace, May 3, 2019.

⁹ [Frères musulmans et islamisme politique en France: Rapport \(Dossier de presse\)](#). French Ministry of the Interior. Paris: Ministère de l'Intérieur, May 2025

בנוסף, באוסטריה וגרמניה כבר ננקטו אמצעים משפטיים וסנקציות נגד סניפים המזוהים עם האח"ס. Abdulla Abdulrahman Alkhaja, "[European Policies Toward the Muslim Brotherhood: Motivations and Future Implications](#)," *Trends Research & Advisory*, March 24, 2025.

היקפי התמיכה הנרחבים של שלוחות התנועה בטבח 7 באוקטובר 2023 ובחמאס. בנימוקיו קבע הבית הלבן כי לאח"ס "רשת טרנס-לאומית המזינה טרור" נגד האינטרסים האמריקאיים ובעלות בריתה של ארצות הברית במזרח התיכון. את טענה זו גיבה באינדיקציות לתמיכה של סניפי התנועה בלבנון, ירדן ומצרים במתקפות נגד ישראל מצד חמאס ומהזירה הלבנונית לאחר 7 באוקטובר.¹⁰ לא מן הנמנע שהתנעתו מחדש של התהליך להכרזה על האח"ס כארגון טרור היא חלק מעסקאות מדיניות שרקם ממשל טראמפ במטרה לגייס את תמיכתן של מדינות ערב המתנגדות לאח"ס - בהן מצרים, איחוד האמירויות, בחרין וירדן - בתוכנית 21 הנקודות שלו לסיום המלחמה ברצועת עזה ולרתום אותן, לצד מדינות נוספות כמו לבנון וערב הסעודית, למאמצי לקידום שלום אזורי.

בעולם הערבי, ברובו, התקבל המפנה במדיניות האמריקאית בשביעות רצון מהולה בחשש, בעיקר לנוכח האפשרות של שינוי בהחלטה בעקבות חילופי ממשל בארצות הברית, או התפתחויות פוליטיות אחרות. בעוד שמשד החוץ המצרי בירך על ההכרזה,¹¹ הפובליציסט המצרי חלמי אלנמנס כתב בטורו ביומון אלמצרי אליום כי אף שההחלטה משמעותית אין בה כדי להעיד על שינוי עמוק במדיניות האמריקאית. להערכתו, מדובר במהלך שנבע משיקולים פוליטיים פנימיים, בהם החשש ממעורבות האח"ס בזירה הפוליטית, כפי שבא לידי ביטוי, בין היתר, בבחירות לעיריית ניו יורק. מכאן גם חששו כי מדובר במהלך זמני בלבד.¹² באיחוד האמירויות קרא הציצן עבד אלח'אלק עבדאללה להקמת ברית עולמית בהובלה אמריקאית נגד האח"ס, באומרו כי: "המלחמה נגד האח"ס, כמו המלחמה בטרור, זקוקה לברית עולמית הכוללת 192 מדינות בהובלת אמריקה".¹³ תומכי מועצת המעבר של דרום תימן (ישות פוליטית-צבאית בדלנית בדרום תימן הנתמכת בידי איחוד האמירויות ושואפת לייסד מדינה עצמאית) בירכו אף הם על המהלך, אך קראו להרחבת רשימת שלוחות האח"ס המוגדרות כארגוני טרור, לכלול בה גם את חזב אלאצללאח - שלוחת האח"ס בתימן - ולפעול לסילוק פעיליה מהמדינה, ולסגירת כלי התקשורת המזוהים עימה הפועלים על אדמת תורכיה.¹⁴

לצד קולות אלה נשמעו עמדות ביקורתיות, שצבעו את ההחלטה בצבעים פוליטיים. החוקר התוניסאי ג'לאל אלורעי טען כי הכרזתו של טראמפ נגועה בפופוליזם ונועדה לרצות את ישראל

¹⁰ [Fact Sheet: President Donald J. Trump Begins Process to Designate Certain Muslim Brotherhood Chapters as Foreign Terrorist Organizations and Specially Designated Global Terrorists](#), The White House, November 24, 2025; [Fact Sheet: Designation of Muslim Brotherhood Chapters](#), The White House, January 13, 2026.

¹¹ "מצרים מברכת על החלטת ארצות הברית לסווג את תנועת האחים המוסלמים כ'ישות טרוריסטית עולמית'", העמוד הרשמי של משרד החוץ המצרי בפייסבוק, 13 בינואר 2026.

¹² חלמי אל-נמנס, "טראמפ, האחים ואנחנו", אל-מצרי אל-יום, 7 בדצמבר 2025.

¹³ @Abdulkhaleq_UAE, 14 December 2025

¹⁴ @noorali_aden, 16 December 2025;

"חצ'רמות: התימנים מתקוממים נגד חזב אל-אצללאח", EREM NEWS, 29 בנובמבר 2025.

ואת הלובי הציוני, וכן לחיזוק הקשרים הכלכליים עם משטרים ערביים הרואים באסלאם הפוליטי איום על שלטונם.¹⁵

באח"ס, כמובן, מתנגדים למהלך. בהודעה של רשת החדשות רצד המזוהה עם האח"ס נאמר כי ההכרזה האמריקאית חסרת בסיס חוקי ועל כן התנועה תפעל משפטית לבלימתה ובמקביל תמשיך בפעילותה האזרחית, החברתית והפוליטית.¹⁶ בכלי התקשורת המזוהים עם האח"ס בתורכיה מתוארת החלטת טראמפ כחלק ממדיניות מערבית אנטיאסלאמית, הנובעת מחשש מהתחזקות כוחו של האסלאם. אחד האגפים של הגולה המצרית של האח"ס בתורכיה ציין כי מדובר בביטוי נוסף של מדיניות הדיכוי האמריקאית כלפי מוסלמים במזרח התיכון, ובניסיון להסיט את תשומת הלב מ"כישלון הכיבוש, ואמריקה מאחוריו, במלחמת ההשמדה ברצועת עזה, לאחר שלא הצליחו להכניע את ההתנגדות". עוד נאמר כי אין זו הפעם הראשונה ש"ווישינגטון תומכת במשטרים דיקטטוריים על חשבון רצון העמים", וכך חושפת את "פרצופה האמיתי בתמיכה במהפכות-הנגד ל'אביב הערבי'".¹⁷

המשטר התורכי, לעומת זאת, נוקט קו זהיר ונמנע מהתייחסות ישירה לנושא, נוכח קשרי הברית והיחסים הקרובים בין ארדואן לטראמפ מצד אחד, והרצון לשמור על יחסים תקינים עם תנועת האח"ס מצד אחר. גישה זו עומדת בניגוד לדברי הביקורת שהשמיע דובר מפלגת הצדק והפיתוח (AKP) ב־2019, אז הזהיר כי מהלך מסוג זה עלול לפגוע בתהליכי דמוקרטיזציה במזרח התיכון, בזכויות יסוד ובחירויות במדינות העולם המוסלמי ואף לחזק באופן עקיף את כוחו של דאעש.¹⁸ עם זאת, "המפלגה העצמאית של תורכיה" (BTP), מפלגה שמרנית-אסלאמית קטנה התומכת לעיתים במדיניותו של ארדואן - ביטאה באופן מובהק את הצורך לנהל מדיניות חוץ בעלת רגישות גבוהה בנושא, שתאפשר לשמר את היחסים עם ארצות הברית בלי לפגוע בקשריה של אנקרה עם שחקנים אזוריים אחרים.¹⁹

אם ההחלטה האמריקאית תיאכף, עשויות להיות לה השלכות נרחבות על אנשי התנועה ועל האוכלוסייה המוסלמית בארצות הברית, באירופה ובמזרח התיכון. להכרזה פוטנציאל לאפשר

¹⁵ "טראמפ והאחים: בין הגדסת 'הטרור' ליציאת אויב חלופי לישראל", <https://arabi21.com/>, 9 בנובמבר 2025.

¹⁶ "האח"ס במצרים מתנגדים להחלטה האמריקאית לסווגם כארגון טרור ומכריזים על פנייתם לערוצים משפטיים כדי להיאבק בה", **שבכת רצד**, 14 בינואר 2025.

¹⁷ **הימשכות העוינות כלפי העמים האסלאמיים: הודעה בתגובה להחלטה האמריקאית**, לשכת האחים המוסלמים – זרם השינוי, 25 בנובמבר 2025.

¹⁸ ["Turkey's AK Party: U.S. move against Muslim Brotherhood would damage democracy in Middle East"](#), Reuters, April 30, 2019.

¹⁹ **החלטת ארצות הברית לגבי האחים המוסלמים והאיוון הדיפלומטי הכפוי של תורכיה**, Cem Bürüç,

נקיטת צעדי אכיפה וסנקציות, ובהם חקירות, גירוש, איסור רכישת קרקעות, הגבלות במתן אשרות והקפאת נכסים של פעילי התנועה, מוסדותיה, וכן של אנשים וגופים המקיימים עימם קשרים. צעד זה עשוי להשפיע גם על מדינות אירופה, אם יבחרו ללכת באותו הכיוון. בנוגע למדינות המזרח התיכון, שבחלק ניכר מהן, כאמור, האח"ס כבר מוגדרים כארגון טרור, ההכרזה האמריקאית צפויה לחזק את הלגיטימציה לדיכוי התנועה.

המהלך הוא אבן דרך נוספת בתהליך ההידרדרות במעמד האח"ס, לאחר נפילתם ממוקדי השלטון במצרים, תוניסיה, סודאן ואחרות, וסגירת הזירה הציבורית בפניהם בחלק גדול ממדינות המזרח התיכון - תהליך שאילץ רבים מפעיליהם לפנות למדינות המערב. בהקשר זה, הצו מסמן אפשרות של הצרת צעדיהם של האח"ס גם במערב. עם זאת, הימנעותו של הממשל האמריקאי מהתייחסות לשלוחות האח"ס בתורכיה ובקטר עלולה לפעול לרעתו, ולשדר מסר של העדפת אינטרסים פוליטיים על פני מחויבות עקבית למאבק בטרור. אף על פי שההכרזה האמריקאית עמומה לגבי מעמדה של שלוחות האח"ס המצריות הגולות בתורכיה, כבר עתה מנצלת תורכיה את מעמדה הייחודי כחברת נאט"ו ואת תדמיתה כבלם בפני האיום הרוסי על אירופה, כדי למנוע מארצות הברית לסווגן כארגוני טרור, ובכך היא מבטיחה להן מרכז כובד חלופי בזירה האזורית והבינ-לאומית.

לקראת שנת 2028, אז ימלאו 100 שנה להקמת האח"ס, התנועה ממשיכה לסבול ממשבר אקוטי בדרג ההנהגה ובתדמיתה הציבורית. מדובר במגמה מתעצמת המכרסמת בכוחה; עם זאת, מניסיון העבר עולה כי גם בתקופות שפל, כמו בשנות ה-50 וה-60 של המאה ה-20, עת נרדפו חברי התנועה בידי המשטר המצרי בהנהגת ג'מאל עבד אלנאצר, השכילו האח"ס להתגבר על המשברים ולחזק את שורותיהם בזירות אחרות.

הדעות המובעות בפרסומי מרכז משה דיין הן של המחברים בלבד.

מאמר זה הוא פרי שיתוף פעולה בין מרכז משה דיין להוצאת "מערכות".

כל הזכויות שמורות למרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה באוניברסיטת תל-אביב. ניתן לעשות שימוש לא מסחרי בתכנים תוך ציון שמו של הכותב ומרכז משה דיין באוניברסיטת תל-אביב, בתוספת סימוכין וקישור למקור באתר של מרכז משה דיין, <https://dayan.org/he>.